

дослідити суб'єктивну сторону правопорушення, ціль та мотиви злочинця, встановити його фізичне місцезнаходження.

Список використаної літератури:

1. Мещеряков В. А. Следы преступлений в сфере высоких технологий // [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%93%D0%BB%D0%B5%D0%B1/Downloads/%D0%92.%D0%90. (2013-5).pdf.
2. Мочагин П.В. Виртуально-информационный процесс отражения следообразования как новое направление в криминалистике / П.В. Мочагин, М.К. Каминский // Вестник криминалистики, 2013. – № 3. – С. 51-57.
3. Лыткин Н.Н. Использование компьютерно-технических следов в расследовании пре ступлений против собственности: автореф. дис. ... канд. юрид. наук., 2007. – 201 с.
4. Басай В.Д. Дослідження віртуальних слідів – перспективний напрямок кримінального слідознавства / В.Д. Басай, С.В. Томин // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць, 1994. – 2008. – Вип. 44. – С. 220-223.

Ключові слова: віртуальний слід, ознаки віртуальних слідів, віртуальний простір, трасологія, слідознавство.

Ключевые слова: виртуальный след, признаки виртуальных следов, виртуальное пространство, трасология, изучение следов.

Key words: virtual track, features of virtual tracks, virtual space, research of traces.

ЦЕХАН ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики,
кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Одним із ключових завдань держави на сучасному етапі є вироблення ефективних моделей і стратегій протидії деструктивним явищам, найнебезпечнішим серед яких залишається злочинність. Реалії сьогодення створюють імператив щодо необхідності наукового пізнання окремих форм кримінальної активності, які недостатньо дослідженні науками кримінально-правового циклу. Аналітичне опрацювання наукових джерел свідчить, що протягом тривалого часу лише фрагментарну увагу вчених привертає проблематика протидії злочинності у місцях позбавлення волі. Такий стан справ зумовлений різними чинниками, зокрема закритістю установ виконання покарань, наявністю усталеної позиції щодо незначного рівня криміналізації установ виконання кримінальних покарань на сучасному етапі, складністю отримання емпіричного матеріалу тощо.

Аналіз практики протидії злочинності у місцях позбавлення волі, дозволяє дійти висновку щодо дворівневості системи оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі та виділити: **організаційний** та **тактичний** рівні.

Наукову організацію діяльності будь-якого функціонуючого соціального об'єкта теорія систем розглядає як приведення його у відповідність його взаємопов'язаних частин з метою удосконалення його функціонування [1, 242]. Досліджуючи цей аспект, зауважимо, що у наукових дослідженнях з теорії оперативно-розшукової діяльності її організація, як правило розглядається в аспекті управлінської діяльності конкретних суб'єктів з метою впливу на злочинність як соціальне явище загалом.

Аналізуючи організаційну складову щодо запобігання злочинам, які призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях І.М. Коптун виокремлює дві складові: а) прогнозування злочинів, що призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях; б) планування заходів щодо запобігання злочинам, які призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях [3]. Не заперечуючи такий авторський підхід, вважаємо, що структурно організація оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі є дещо складнішою, а запропоновані вченим елементи є структурними блоками комплексної діяльності – інформаційно-аналітичної роботи.

Організація такого впливу вимагає вирішення першочергового завдання щодо налагодження каналів систематичного отримання інформації щодо об'єкта впливу, зокрема злочинності у місцях позбавлення волі. Саме тому, на нашу думку, першим структурним елементом організації оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі є **оперативне обслуговування пенітенціарних установ**. Аналітичне опрацювання наукових джерел, засвідчує що проблематика організації оперативного обслуговування залишається недостатньо дослідженою у теорії оперативно-розшукової діяльності, а окремі наукові роботи щодо здійснення останнього в умовах місць позбавлення волі загалом відсутні. Зважаючи на це, необхідно відзначити, що організація оперативного обслуговування місць позбавлення волі залежить від таких чинників: виду виправної колонії, що вимагає їх класифікації за критеріями: рівня безпеки (нормативно визначена класифікація); місцем розташування по відношенню до населених пунктів; якісними та кількісними характеристиками персоналу; якісними та кількісними характеристиками в'язничного населення; інтенсивністю впливу на організацію роботи виправної установи організованої злочинності; специфікою стратифікації в'язничного населення; рівнем стійкості елементів тюремної субкультури серед в'язничного населення тощо. У залежності від місця у класифікаційній системі для виправної колонії може бути визначено відповідний режим оперативного обслуговування: полегшений, звичайний, посилений. Зважаючи на специфіку архітектурної побудови та засобів забезпечення режиму, які локалізують в'язничне населення у межах чітко визначеного периметру оперативне обслуговування місць позбавлення волі слушно

організовувати за об'єктовим принципом. Крім того, обов'язкового врахування потребує специфіка джерел надходження оперативної інформації, оскільки їх основою є негласні працівники.

Зважаючи на функціональне призначення, а саме забезпечення систематичного надходження оперативно-розшукової інформації оперативне обслуговування виступає підґрунтям для наступної складової організації оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі – **інформаційно-аналітичної роботи** оперативних підрозділів кримінально-виконавчих установ. Як відзначають дослідники успішність будь-якого виду діяльності кримінально-виконавчої системи багато в чому залежить від своєчасного забезпечення накопиченою протягом тривалого часу та систематизованою інформацією щодо злочинів, які вчинені у минулому, осіб, які до них причетні, способах та знаряддях їх вчинення, різних слідах злочинів і об'єктах, пов'язаних з кримінальними подіями, а також від можливостей і вміння користуватись такою інформацією для виявлення та ототожнення явищ і об'єктів, які становлять інтерес [2]. Повністю погоджуючись з позицією авторів, необхідно акцентувати увагу, що у сучасних умовах якісно організована аналітична робота оперативних підрозділів у місцях позбавлення волі дозволяє: оцінити оперативну обстановку у конкретній виправній установі; прогнозувати розвиток оперативної обстановки на короткостроковий та довготривалий періоди; корегувати розвиток оперативної обстановки; забезпечити оптимальне агентурно-оперативне перекриття установи виконання покарань; виявити та усунути причини і умови, які сприяють вчиненню злочинів; виявити засуджених, які імітують виправлення та приховують свою негативну спрямованість; забезпечити оптимальне розміщення засуджених у межах установи з метою мінімізації кримінальної активності.

У контексті цього питання, принагідно відзначити, що умовно інформацію для аналітичної роботи можна розділити на два види: внутрішню (створюється та циркулює у межах кримінально-виконавчої установи) та зовнішню (створюється та циркулює поза межами виправної колонії, але може вплинути на організацію її роботи).

Підсумовуючи зауважимо, що виокремлюючи у структурі організаційної складової оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі таких складових як оперативне обслуговування та інформаційно-аналітична робота, ми не претендуємо на безапеляційність такого підходу, а викладена у позиція є результатом початкового аналізу наведеної проблематики та підґрунтям для подальшої наукової дискусії науковців у межах наук кримінально-правового циклу.

Список використаної літератури:

1. Афанасьев В.Г. Общество: системность, познания и управление: монография / В.Г. Афанасьев. М.: Политиздат, 1981. 279 с.
2. Белов О.А., Валеев А.Т. Информационное обеспечение расследования преступлений, совершаемых в исправительных учреждениях: учебное пособие.- М.: Юрлитинформ, 2012. 144 с.

3. Копотун І.М. Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях : моногр. / Копотун І.М. К.: ПП «Золоті ворота», 2013. 472 с.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, місця позбавлення волі, злочинність, організація.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, места лишения свободы, преступность, организация.

Key words: operative-search activity, places of deprivation of liberty, criminality, organization.

ЧУМАК СЕРГІЙ ПРОКОПІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ОБСТАВИНИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ФАЛЬСИФІКАЦІЄЮ ВИБОРІВ

Організація і тактики виявлення та розслідування будь-якої категорії злочинів вимагає з'ясування, перш за все, типових способів чи технологій їх вчинення, адже це зумовлює: перелік обставин, які підлягають встановленню та доказуванню у кожному конкретному випадку; систему слідчих (розшукових) та негласних (слідчих) розшукових дій; можливість та необхідність використання сил та засобів оперативно-розшукової діяльності тощо. Аналітичний огляд наукових досліджень та вивчення матеріалів практики свідчить, що спосіб вчинення злочину є центральним елементом криміналістичної характеристики. Як зазначали певні вчені розробка методики йде «від способів вчинення злочинів до способів їхнього розкриття» [1, с. 59].

Дослідження способів має велике значення для розробки й удосконалення тактичних прийомів, технічних засобів і методичних рекомендацій. Останні містять напрями розкриття вчинених конкретних злочинів, розшук злочинців, а також криміналістичне попередження злочинів. Як відзначає професор В.В. Тищенко, у криміналістичному аналізі злочинів беруться до уваги всі елементи злочинної діяльності. У той же час одні елементи, їхні окремі параметри, частини, сторони та сукупності, інформативні у криміналістичному відношенні для одних груп і підгруп категорії злочинів, що досліджуються, виявляються неінформативними чи слабко інформативними в інших групах та підгрупах. Усе це не може не відобразитися на змістовній стороні криміналістичної характеристики [3, с. 61].

Джерелом накопичення інформації про способи злочинів, пов'язаних із фальсифікацією результатів виборів, є практика. Вивчення кримінальних проваджень допомогло нам скласти загальне уявлен-